

Sifilis

Sifilis – viena iš lytiškai plintančių ligų (LPL), kurios užsikrėtimo atvejų jau kurį laiką daugėja. Prieš kelis dešimtmečius kai kuriose pasaulio vietovėse sifilis buvo beveik išnaikintas. Tačiau pastarųjų metų statistika nedžiugina – 2019-aisiais buvo užfiksuoti 129 813 šios ligos atvejai, o nuo 2021 iki 2022 metų jų skaičius išaugo net 33 proc. Taigi, akivaizdu, kad saugotis nuo šios ligos ypač svarbu.

Sifilis – kas tai?

Sifilis – lytiniu būdu plintanti lėtinė infekcinė liga, paprastai pažeidžianti genitalijas, odą ir gleivines, o ilgainiui apimanti visą organizmą. Dažniausiai ja serga 15–40 metų asmenys. Sifilio sukėlėjas – blyškioji treponema (*Treponema pallidum*), priklausanti spirochetų šeimai. Anksti diagnozuota liga gan lengvai išgydomas, tačiau apleista, ji gali sukelti sunkias komplikacijas ir mirtį. Inkubacinis sifilio periodas trunka apie 3 savaites, o jo klinikinis pasireiškimas gali priminti nemažai kitų ligų. Svarbu žinoti, kad ši liga gali būti perduota negimusiam vaisiui.

Kaip užsikrečiama sifiliu?

Sifiliu gali būti užsikrečiama:

- lytiškai santykiaujant;
- per švirkštus;
- serganti nėščioji gali perduoti infekciją vaisiui (tai gali sukelti persileidimą arba kūdikiui pasireikšti įgimtas sifilis).

Pastebėtina, kad sifiliu neužsikrečiama naudojantis tuo pačiu tualetu, vonia, baseinu, drabužiais, indais ar įrankiais.

Sifilio simptomai

Sifilio simptomai vyrams ir moterims yra vienodi, tačiau skiriasi priklausomai nuo ligos stadijos.

Sifilio stadijos

Išskiriamos šios sifilio stadijos:

1. Pirminis sifilis

Pirminis sifilis pasireiškia praėjus inkubaciniam periodui bakterijų patekimo vietoje (dažniausiai ant išorinių lytinių organų, makštyje, ant lūpų, burnos gleivinėje, apie išangę ar tiesiojoje žarnoje). Ten susiformuoja nedidelė, kieta, neskausminga, kraterį primenanti opelė, vadinama pirmine sifiloma, arba kietuoju šankeriu. Ji yra labai užkrečiama. Dažniausiai susidaro vienas, o rečiau – keli šankeriai. Taip pat gali padidėti sritiniai limfmazgiai. Kietasis šankeris išnyksta negydant po 3–10 savaičių. Pirminė sifilio stadija gali praeiti ir nepastebėta, tačiau liga lieka ir pereina į antrinį sifilį.

2. Antrinis sifilis

Ši ligos stadija pasireiškia maždaug po 2 mėnesių nuo susirgimo pradžios. Antriniam sifiliui būdingi visame kūne paplitę odos bėrimai (raudonos, rausvai rudos spalvos neniežtinčios dėmelės, įvairaus didumo mazgeliai taip pat ir delnų ar pėdų srityje) ir gleivinių pažeidimai (raudonų, greitai išopėjančių mazgelių bei dėmelių gali atsirasti ir burnos gleivinėje). Kartais atsiranda ir kitoks sifilio bėrimas – papulės, kondilomos. Tokie antrinio sifilio požymiai išlieka porą mėnesių. Šiai ligos stadijai taip pat būdingi peršalimą primenantys simptomai:

- karščiavimas;
- bendras silpnumas, nuovargis,
- sumažėjęs apetitas;
- sąnarių, raumenų maudimas;
- galvos skausmas;
- gerklės perštėjimas;
- limfmazgių padidėjimas.

Antrinio sifilio metu gali atsirasti ir skrandžio pažeidimai, primenantys uždegimą. Kartais atsiranda nervų sistemos pažeidimo požymiai, galintys būti invalidumo ar mirties priežastimi. Antrinio sifilio simptomai gali pranykti per keletą savaičių arba kartotis iki metų laiko. Jie praeina negydant, o tada išsivysto latentinis (slaptasis) sifilis.

3. Latentinis sifilis

Tai slaptoji sifilio stadija, kurios metu paprastai nepasireiškia jokie simptomai. Latentinis sifilis gali pasireikšti po antrinio sifilio. Ankstyvoje latentinėje stadijoje žmogus yra užkrečiamas. Ilgainiui liga progresuoja į tretinį sifilį.

4. Tretinis (vėlyvasis) sifilis

Praėjus 5–10 metų nuo užsikrėtimo pradžios, tretinis sifilis dažniausiai pasireiškia odos, kaulų, centrinės nervų sistemos (neurosifilis), širdies (vožtuvų) ir kraujagyslių (aortos aneurizmos ir kita) pažeidimu. Odoje susidaro vadinamieji gumbeliniai sifilidai ir gumos – apvalūs ar ovalūs graikinio riešuto dydžio neskausmingi mazgai. Jiems išopėjus, susiformuoja gilios, stačiais kraštais opos, per kurias išsiskiria nedaug gelsvo, tiršto, tąsaus skysčio. Opoms užgijus, lieka randų.

Neurosifilis gali sukelti insultą, meningitą, koordinacijos, jutimo, regos sutrikimų, progresuojantį paralyžių, kurtumą, asmenybės pokyčių, silpnaprotystę.

Įgimtas sifilis

Nėščiosios, kurios serga ankstyvuju sifiliu ir yra negydomos, 70–100 proc. atvejų pagimdo užkrėstą sifiliu naujagimį. 30–40 proc. atvejų įvyksta abortai, pagimdomas negyvagimis arba naujagimis miršta tuoj po gimimo, arba įvyksta priešlaikinis gimdymas. Sifiliu užsikrėtusiai nėščiajai skiriamas gydymas yra saugus vaisiui ir padeda išvengti infekcijos perdavimo iš motinos vaikui. Jis būtinas norint pagimdyti sveiką, sifiliu neužsikrėtusį vaiką. Įgimtas sifilis būna ankstyvasis ir vėlyvasis:

- Ankstyvasis įgimtas sifilis nustatomas vaikui iki 4 metų. Sergantis kūdikis būna silpnas, galva dažniausiai deformuota, veidas mažas, oda raukšlėta, glebi, joje atsiranda bėrimų arba visai jų nebūna. Dėl nosies gleivinės išvesėjimo dažnai prasideda sifilinė sloga, vėliau suyra pertvara, nosis deformuojasi.
- Vėlyvasis įgimtas sifilis nustatomas vyresniam nei 4 metų vaikui. Ligai būdingi gumbeliniai sifilidai, gumos odoje ir vidaus organuose. Vėlyvojo įgimto sifilio požymiai – lėtinis, neskausmingas kelio sąnario pažeidimas, randai apie burnos angą (jų nebūna sergant įgytu sifiliu), taip pat vadinamoji Hutchinsono triada: pakitę dantys, pažeista rega ir klausa.

Tik kartais kūdikis gimsta su infekcijos požymiais. Daugeliu atvejų liga pasireiškia nuo 2 savaičių iki 3 mėnesių po gimimo.

Sifilio diagnostika

Jei susirgus atsiradusi opelė šlapiuoja, jos skystis gali būti ištiriamas mikroskopu. Tai galima padaryti pirmos ir antros sifilio stadijų metu. Praėjus keletui savaičių nuo užsikrėtimo, atliekamas sifilio testas – kraujo serume ieškoma antikūnų prieš sukėlėją. Pirmą kartą gavus teigiamą sifilio testo atsakymą, kraujo tyrimas yra pakartojamas ir tik tada nustatoma diagnozė, kadangi nėštumo metu arba sergant tam tikromis ligomis, pavyzdžiui, Laimo liga, galimi klaidingai teigiami rezultatai. Sifilio antikūnų nustatymas TPHA metodu – itin specifinis ir tikslus tyrimas, padedantis nustatyti arba patvirtinti sifilio diagnozę.

Sifilio gydymas

Ankstyvose stadijose ši liga gali būti visiškai pagydoma naudojant gydytojo paskirtus antibiotikus. Po gydymo vaistais atliekamas pakartotinis patikrinimas ir mažiausiai vienerių metų laikotarpyje imami kraujo mėginiai. Išsigydžius sifilį pavojaus palikuonims nėra, tačiau kraujo donorystė neleidžiama.

Sergantieji pirminiu ir antriniu sifiliu pasveiksta. Vėlyvoje stadijoje organai ir audiniai būna pažeisti negrįžtamai. Tokiu atveju gydymas tik sustabdo ligos progresavimą.

Sifilio pasekmės

Negydoma liga gali sukelti negrįžtamus sveikatos pakenkimus. Užsikrėtęs žmogus gali jaustis gerai, bet užkrėsti kitus. Nėščia moteris, užsikrėtusi sifiliu, gali perduoti ligą savo negimusiam kūdikiui.

Jei liga negydoma, po kelių mėnesių ar net metų prasideda trečia jo stadija – vėlyvasis sifilis. Jam būdingi neurologiniai sutrikimai, širdies ir kraujagyslių sistemos pažeidimai. Tai gali sukelti regos problemas, nervų sistemos pažeidimus, psichikos sutrikimą, širdies ligas ar net mirtį.

Sifilio prevencija

Pats patikimiausias būdas apsisaugoti nuo šios ir kitų lytiniu keliu plintančių ligų – susilaikyti nuo lytinių santykių arba turėti nuolatinius, ilgalaikius lytinius santykius su vienu partneriu, kuris taip pat turi tik monogaminius lytinius santykius ir žino, kad neserga sifiliu. Jei tokių rekomendacijų laikytis dėl vieno ar kitų priežasčių negalima ar nenorima, tuomet lytinių santykių metu rekomenduojama naudoti prezervatyvus. Jie suteikia gan patikimą apsaugą nuo lytiškai plintančių ligų, taip pat ir sifilio.

Pastebėjus odos pūslelių, bėrimų ar net opų, nuo lytinių santykių reikėtų susilaikyti ir kuo skubiau kreiptis į gydytoją dermatovenerologą. Tokie odos dariniai ir būklės labai padidina riziką užsikrėsti infekcija.

Kalbant apie sifilio prevenciją, itin svarbu, kad asmenys, galintys būti ligos nešiotojai, ateitų pasitikrinti ir būtų gydomi. Lytinių santykių reikėtų vengti tiek paties paciento, tiek jo partnerio tyrimo ir gydymo laikotarpiu. Gydantis tik vienam iš partnerių, didelė tikimybė, kad ir vėl bus užsikrečiama vienas nuo kito.

Chlamidiozė

Chlamidiozė – labiausiai paplitusi lytiniu keliu plintanti liga, kuri dažniausiai būna besimptomė. Gali pasireikšti pakitusioms lytinių organų išskyromis, perštėjimu, niežėjimu, skausmu, dažnu šlapinimusi. Chlamidiozę sukelia bakterija *Chlamydia trachomatis*. Negydoma liga gali sukelti nevaisingumą tiek moterims, tiek vyrams. Jei chlamidioze suserga nėščioji – tikėtinas vaisiaus apsigimimus.

Diagnozei patvirtinti atliekamas tyrimas – tai *Chlamydia trachomatis* tyrimas moterims iš makšties tepinėlio, vyrams – iš šlaplės nuogradų polimerazės grandininės reakcijos molekulinio metodu (PGR). Tai labai jautrus tyrimas, o liga dažnai yra besimptomė; negydyma liga komplikuojasi sąnarių ir inkstų ligas. Ši liga yra perduodama partneriui lytinių santykių metu (gali reikėti ištirti ir gydyti abu). Chlamidiozę galima diagnozuoti ir iš kraujo – aktyvią infekciją parodo *Chlamydia trachomatis* IgM, o jau persirgtą (nesvarbu prieš kiek laiko) *Chlamydia trachomatis* IgG tyrimas.

Gonorėja

Gonorėja – liga, kuria dažniausiai užsikrečiama lytinių santykių metu (taip pat ir oralinių ar analinių). Infekcija gali būti perduodama ir gimdymo metu kūdikiui. Gonorėją sukelia bakterijos – gonokokai (*Neisseria gonorrhoeae*). Užsikrėtusiems vyrams ir moterims pasireiškia nevienodi simptomai, o kartais jų gali iš viso nebūti.

Kas yra gonorėja?

Gonorėja – bakterinė infekcija, lengvai plintanti kontaktiniu būdu. Dažniausiai ji pažeidžia lytinių ir šlapimo takų gleivinę, tačiau taip pat gali pažeisti tiesiąją žarną, ryklę ir akis. Gonorėjos komplikacijos gali lemti ir daugelio kitų svarbių organų pažeidimus. Tai viena dažniausių lytiškai plintančių infekcijų (LPI). Manoma, kad jos perdavimo dažnis yra apie 50 procentų.

Kaip užsikrečiama gonorėja?

Vienintelis *N. gonorrhoeae* infekcijos šaltinis yra žmogus – dažniausiai moterys, sergančios besimptome gonokokine infekcija (gonorėjos nešiotojos).

Efektyviausiai ši infekcija perduodama tiesioginio kontakto, pavyzdžiui, lytinių santykių, metu, liečiantis sveiko ir ūmine arba lėtine gonorėja sergančio žmogaus gleivinėms. Taip pat ji gali plisti netiesioginio kontakto metu, naudojantis tais pačiais intymios higienos reikmenimis, pavyzdžiui, rankšluosčiais, kaip ir sergantis žmogus. Kartais serganti motina gali užkrėsti naujagimį gimdymo metu. Retais atvejais infekcija per kraują gali išplisti į kitus vidaus organus.

Gonorėjos sukėlėjas

Gonorėją sukelia gramneigiama bakterija *Neisseria gonorrhoeae*, kuri prisikabina prie gleivinės ir ją pažeidžia, išskirdama įvairias toksines medžiagas.

Gonorėjos simptomai

Gonorėjos simptomai priklauso nuo uždegimo vietos organizme. Ši liga gali pasireikšti kuria nors būdinga forma: vyrams uretrine (šlaplės), moterims gimdos kaklelio ir šlaplės, abiem lytims – rektaline (tiesiosios žarnos), faringine (gerklės) arba akių junginės pažeidimo.

Sergant rektaline (tiesiosios žarnos) gonorėja, pažeidžiama tiesioji žarna (ši ligos forma dažnesnė homoseksualiems vyrams). Pasireiškia tokie simptomai kaip išėinamosios angos niežulys, negausus kraujavimas, gleivingos pūlingos išskyros.

Esant faringinei (ryklės) gonorėjai, pažeidžiama ryklės gleivinė. Tačiau ši ligos forma nepasireiškia jokiais specifiniais simptomais.

Užsikrėtusiems kūdikiams dažniausiai pažeidžiama akių junginė. Toks konjunktyvitas (akių junginės uždegimas) pasireiškia pūlingomis išskyromis iš akių.

Vyrams ir moterims, priklausomai nuo būdingos ligos formos, pasireiškia nevienodi gonorėjos požymiai:

Gonorėja vyrams

Uretrinės (šlaplės) gonorėjos simptomai vyrams dažniausiai būna tokie:

- pūlingos, žalios arba geltonos spalvos išskyros iš šlaplės;
- deginimas, kutenimas, niežėjimas šlaplėje;
- skausmas šlapinantis (ypač šlapinimosi pabaigoje);
- skausmingos ejakuliacijos;
- pūliai spermoje.

Kartais šlapime gali atsirasti gleivių, pūlių, kurių padaugėja išgėrus alkoholio, po lytinių santykių.

Jaunesniems vyrams, sergantiems gonorėja, gali pasireikšti sėklidės ir jos prielipo uždegimas: patinsta ir parausta kapšelis, sėklidės tampa skausmingos, gali pakilti temperatūra.

Besimptomė infekcija pasireiškia apie 10 proc. šlaplėje ir daugiau nei 80 proc. tiesiojoje žarnoje. Tokiu atveju pacientas nežino, kad serga, tačiau platina ligos sukėlėjus. Infekcijai su krauju išplitus į kitus organus, pakyla kūno temperatūra, atsiranda bėrimai, sąnarių skausmas.

Gonorėja moterims

Moterims būdinga gimdos kaklelio ir šlaplės gonorėja. Tačiau dauguma užsikrėtusių moterų nejaučia jokių simptomų. O šiems esant, jie gali priminti makšties ar šlapimo pūslės uždegimą.

Gonorėjos simptomai moterims:

- gleivingos arba pūlingos išskyros iš makšties (dėl gimdos kaklelio uždegimo);
- skausmas šlapinantis;
- kraujavimas tarp mėnesinių;
- nemalonus pojūtis lytinio kontakto metu;
- skausmas pilvo apačioje.

Infekcijai išplitus, moterims pasireiškia tokie patys gonorėjos požymiai kaip ir vyrams – pakyla kūno temperatūra, atsiranda bėrimai, sąnarių skausmas.

Gonorėjos eiga

Gonorėjos inkubacinis periodas paprastai trunka nuo 3 iki 7 dienų, tačiau gali trukti ir nuo 1 iki 30 dienų. Pirmiausia liga pasireiškia kuria nors būdinga forma.

Gonorėjos diagnostika

Ligai diagnozuoti būtinas *Neisseria gonorrhoeae* tyrimas tepinėlyje (tepinėlį mikroskopuoja gydytojas). Mėginys paimamas iš pažeistos arba galimai infekuotos vietos: gimdos kaklelio, šlaplės, išangės arba gerklų. Gydytojai taip pat rekomenduoja atlikti šešių dažniausiai pasitaikančių lytiškai plintančių infekcijų sukėlėjų PGR tyrimą, nes sergant gonorėja, dažnai būna ir gretutinė infekcija.

Gonorėjos gydymas

Pagrindiniai vaistai nuo gonorėjos yra antibiotikai. Jie parenkami individualiai. Antibiotikus skiria gydytojas, gavęs mikrobiologinio tyrimo rezultatus. Prieš pradėdamas gydymą, svarbu atsižvelgti į specifinį sukėlėjo jautrumą antibiotikams.

Šiuo metu įprasta gonorėją gydyti vienkartinė antibiotikų doze: taip paprasčiau pacientams ir tokiu būdu greitai užkertamas kelias tolimesniam infekcijos plitimui. Kitais atvejais antibiotikai gali būti vartojami 7 dienas.

Svarbu: kartu būtina gydyti ir lytinį partnerį (partnerius), kadangi priešingu atveju galima užsikrėsti vėl. Gonorėjos gydymas laikomas sėkmingu, o pacientas sveiku, kuomet baigus gydymą ir laboratorinių tyrimų metu neaptinkamas sukėlėjas.

Gonorėjos pasekmės

Visų pirma tokia liga sergantis ir nesigydantis asmuo rizikuoja užkrėsti aplinkinius, šeimos narius. Taip pat jam gresia rimtos pasekmės, kurios vyrams ir moterims yra skirtingos:

Gonorėjos pasekmės vyrams

Gonorėja sergantiems vyrams šlaplės uždegimas gali komplikuotis į sėklidės prielipo uždegimą (epididimitą), kuris pasireiškia vienpusiu sėklidės skausmu. Kitos galimos ligos pasekmės: ūmus arba lėtinis prostatitas, užpakalinis uretritas, kitų lytinių takų liaukų infekcija ir nevaisingumas.

Gonorėjos pasekmės moterims

Moterims gimdos kaklelio uždegimas (cervicitas) kartais gali komplikuotis į ūmų kiaušintakių uždegimą (salpingitą) arba dubens uždegiminę ligą, kuri pasireiškia skausmu apatinėje pilvo dalyje, karščiavimu. Tačiau dalis moterų tokių gali simptomų ir nejausti. Todėl ypač svarbu reguliariai lankytis pas ginekologą. Dažniausios negydomos dubens uždegiminės ligos pasekmės yra nevaisingumas arba negimdinis nėštumas.

Gonorėjos prevencija

Siekiant išvengti gonorėjos, svarbu naudoti barjerinę kontracepciją (pvz., prezervatyvus), kuri apsaugo gleivines nuo galimos infekcijos ir neleidžia susirgti lytiškai plintančiomis ligomis. Taip pat rekomenduojama vengti atsitiktinių lytinių santykių.

Profilaktikos priemone laikomas ir visiškas lytinių santykių atsisakymas arba ilgalaikių monogamiškų santykių palaikymas.

Svarbu žinoti, kad persirgus gonorėja, imunitetas šiai infekcijai nesusidaro. Todėl sirgus šia liga ir išsigydžius, galima vėl užsikrėsti.

Hepatitis B

Kepenys atlieka daug gyvybiškai svarbių funkcijų. Visų pirma – valo ir nuklenksmina viską, ką suvalgome, įkvepiame ar sugeriamo per odą. Taip pat jos perdirba su maistu gautas maistines medžiagas ir perduoda šias raumenims. Kepenyse kaupiamos tam tikrų vitaminų, mineralinių medžiagų, gliukozės atsargos. Jos reguliuoja riebalų kaupimąsi ir cholesterolio gamybą bei išsiskyrimą. Kepenys

neutralizuoja ir sunaikina nuodingas medžiagas, apsaugo nuo infekcijos ir pašalina bakterijas iš kraujotakos sistemos. Deja, tam tikri veiksniai gali pažeisti šį svarbų organą. Vienas iš jų – hepatito B virusas (HBV).

Kas yra hepatitis B?

Virusinis hepatitis B – hepatito B viruso sukeltas ūminis („žaibinis“) arba lėtinis kepenų uždegimas. Hepatitis B yra infekcinė liga. Sergant ja, kepenų ląstelėse pradeda daugintis virusas, kuris suaktyvina žmogaus imuninę sistemą. Ji, siekdama apsiginti nuo infekcijos, pradeda pulti kepenų ląsteles. Tokie imuninės sistemos „veiksmai“ sukelia kepenų pažeidimus ir komplikacijas – negydomas hepatitis B progresuoja į kepenų nepakankamumą, kepenų cirozę ar kepenų vėžį. HBV yra viena iš pagrindinių pirminio kepenų vėžio priežasčių, kuris gali susiformuoti 1–4 proc. užsikrėtusiųjų.

Dauguma ūminiu hepatitu B užsikrėtusių suaugusiųjų, net jei jiems pasireiškia labai sunkūs simptomai, visiškai pasveiksta. Tačiau apie 8–10 proc. suaugusiųjų susergera lėtine šios ligos forma arba lieka viruso nešiotojais. Pastarieji dažniausiai neturi jokių nusiskundimų ir nejaučia ligos simptomų. Tiek sergantys

lėtiniu virusiniu hepatitu B, tiek viruso nešiotojai turi būti stebimi ir konsultuojami gydytojo. Jiems būtina reguliariai atlikti kepenų funkcinius ir kitus tyrimus.

Didžiausia rizika susirgti lėtiniu hepatitu B gresia patiems mažiausiems: ši liga išsivysto daugiau nei 90 proc. užsikrėtusių kūdikių ir apytiksliai 50 proc. vaikų.

Hepatito B rūšys

Hepatitis B gali būti trumpalaikis (ūminis) arba ilgalaikis (lėtinis).

Ūminis arba „žaidinis“ hepatitis B

Ūminis hepatitis B trunka trumpiau nei 6 mėn. Juo užsikrėtęs suaugęs žmogus pirmuosius ligos simptomus gali pajusti po 6 sav., tačiau neretai inkubacinis laikotarpis būna ilgesnis ir tęsiasi 6–9 mėn. Užsikrėtus suaugusiajam, 60–70 proc. ūminio hepatito atvejų būna besimptomiai, t. y. žmogus gali jaustis gerai, o ligą galima nustatyti tik atlikus išsamius, biocheminius pokyčius kraujyje parodančius tyrimus.

Lėtinis hepatitis B

Lėtinė hepatito B infekcija trunka 6 mėn. arba ilgiau. Ji išsivysto tada, kai ūminiu hepatitu susirgusio žmogaus imuninė sistema yra silpna (o jei serga vaikas – ne visiškai susiformavusi) ir nepajėgia įveikti viruso. Lėtinis hepatitis B gali tęstis visą gyvenimą ir turėti įtakos tokių sunkių ligų kaip kepenų cirozė ir kepenų vėžys išsivystymui.

Kuo jaunesnis žmogus užsikrečia hepatitu B, tuo didesnė tikimybė, kad jam išsivystys lėtinė šios ligos. Ypač didelės rizikos grupei priskiriami naujagimiai ir vaikai, jaunesni nei 5 metų. Lėtinė hepatito B infekcija gali būti neaptikta ir nediagnozuota dešimtmečius, iki tol, kol žmogus suseraga sunkia kepenų liga.

Hepatito B simptomai ir požymiai

50–60 proc. užsikrėtusiųjų nepasireiškia jokie klinikiniai hepatito B simptomai. Nepaisant to, sergantieji gali užkrėsti kitus. Ligos simptomai dažniausiai pasireiškia praėjus 2–6 mėn. po užsikrėtimo. Tačiau jie yra nespecifiniai, todėl sunkiai atskiriami nuo kitų ligų. Dažniausi hepatito B požymiai ir simptomai:

- didelis bendras silpnumas;
- apetito stoka;
- karščiavimas;
- sąnarių skausmas;
- pykinimas ir vėmimas;
- kartumas burnoje;
- patamsėjęs šlapimas (alaus spalvos);
- skausmas ar diskomfortas dešiniajame šone;
- akių ir odos pageltimas (gelta).

Klinikiniai hepatito B simptomai ir požymiai išduoda, kad liga jau yra pažengusi. Todėl jiems atsiradus, būtina kuo skubiau kreiptis į gydytoją.

Hepatitis B: kaip užsikrečiama?

Hepatito B infekciją sukelia hepatito B virusas. Jis yra perduodamas iš žmogaus žmogui su krauju, sperma arba kitais kūno skysčiais. Paprastai hepatitu B užsikrečiama:

- *Lytiniu keliu.* Hepatito B infekcija galima užsikrėsti nesaugių lytinių santykių metu, kuomet į sveiko žmogaus kūną patenka infekuoto partnerio kraujo, seilių, spermos ar makšties išskyrių.
- *Naudojant nesterilias adatas arba dalinantys adatomis.* Šis virusas gali būti perduodamas per adatas, užkrėstas infekuoto žmogaus krauju, pavyzdžiui, akupunktūros, tatuiruočių darymo, ausų dūrimo metu. Didesnę tikimybę užsikrėsti hepatitu B taip pat turi asmenys, vartojantys intraveninius narkotikus ir besidalinantys adatomis ar švirkštais.
- *Atsitiktiniu adatos dūriu.* Didesnei rizikos grupei priskiriami medikai, sveikatos priežiūros darbuotojai ir visi kiti, dirbantys su žmogaus krauju ar kitais skysčiais.
- *Naudojant užsikrėtusio žmogaus asmeninius daiktus.* Užsikrėsti virusiniu hepatitu B galima naudojant tokius infekuoto asmens daiktus kaip skustuvą, dantų šepetėlį, manikiūro įrankiai.
- *Nėštumo arba gimdymo metu infekuota motina gali perduoti virusą savo kūdikiui.* Tačiau naujagimį paskiepijus, beveik visais atvejais yra išvengiama infekcijos. Todėl nėščioms arba norinčioms pastoti moterims rekomenduojama pasiteirauti gydytojo dėl hepatito B nustatymo tyrimo.

HBV nustatomas beveik visuose užsikrėtusio žmogaus organizmo skysčiuose. Itin pavojingu laikomas užsikrėtusiojo kraujas arba kiti skysčiai su kraujo priemaiša, sperma, makšties išskyros. Hepatito B virusu daug lengviau užsikrėsti nei žmogaus imunodeficito virusu (ŽIV), nes jo infekcinės savybės šimtą kartų didesnės nei ŽIV.

Visgi svarbu žinoti, kad hepatitas B neplinta:

- čiudint ar kosint;
- bučiuojantis ar apsikabinus;
- per motinos pieną;
- per maistą ar vandenį;
- dalijantis indais;
- per atsitiktinį kontaktą (pavyzdžiui, darbe).

HBV gali būti perduodamas tik tam tikrais būdais.

Hepatito B diagnostika

Nustatyti, ar virusas yra, ar nėra organizme, galima atlikus hepatito B viruso paviršinio antigeno (HBsAg) tyrimą. Pats jautriausias ir specifiskiausias HBV tyrimas, norint išsiaiškinti atsaką į gydymą, parenkant vaistų dozę, vertinant recidyvą ir virusemiją, yra hepatito B viruso DNR nustatymas PGR metodu. Šis tyrimas taip pat atspindi teigiamą arba neigiamą ligos dinamiką gydymo metu.

Hepatito B gydymas

Kaip gydyti hepatitą B ir ar iš viso reikia tai daryti, priklauso nuo infekcijos rūšies. Jei pacientui buvo nustatytas „žaibinis“ hepatitas B, tai gali reikšti, kad jis yra trumpalaikis ir praeis savaime. Tokiu atveju specialaus gydymo gali ir neprireikti. Gydytojas gali rekomenduoti ilsėtis, vartoti daug skysčių ir tinkamai maitintis, kol kūnas kovoja su infekcija.

Diagnozavus lėtinę hepatito B infekciją, pacientą gali tekti gydyti, siekiant sumažinti kitų kepenų ligų riziką ir užkirsti kelią infekcijos perdavimui artimiesiems. Lėtinio hepatito B gydymas paprastai apima

antivirusinius vaistus, interferoną alfa-2b arba kepenų transplantaciją, esant labai rimtiems kepenų pažeidimams.

Svarbu: per 12 val. nuo sąlyčio su virusu gauta hepatito B imunoglobulino injekcija gali padėti apsaugoti nuo infekcijos vystymosi. Todėl turėjus sąlyti su hepatito B virusu, reikėtų nedelsiant kreiptis į gydytoją – ypač, jei pacientas prieš tai nebuvo skiepytas arba nėra dėl to tikras.

Kaip elgtis sergant hepatitu B?

Sergantieji ypač svarbu vengti alkoholio ir narkotikų, nes tai skatina viruso dauginimąsi ir stiprina kepenų pažeidimą. Taip pat reikėtų atsargiai vartoti įvairius vaistus (ypač nuo sąnarių ligų, raminamuosius, antibiotikus ir kt.), nes jie gali pabloginti pažeistų kepenų būklę. Todėl prieš tai būtina pasitarti su gydytoju.

Užsikrėtusieji, norėdami apsaugoti kitus, turėtų:

- Uždengti įpjovimus ir atviras žaizdas pleistru ar tvarsčiu;
- Kruopščiai nusiplauti rankas po sąlyčio su savo krauju ar kūno skysčiais;
- Krauju ar kūno skysčiais suteptas popierines servetėles (ar kitus daiktus) pirmiausia įdėti į maišelį, o tik po to išmesti į šiukšlių dėžę;
- Išvalyti išsiliejusį kraują, tada pakartotinai nuplauti tą vietą baliklio tirpalu (viena dalis buitinio baliklio ir 10 dalių vandens);
- Nesidalyti dantų šepetėliais, skustuvais, adatomis, nagų dildėmis, nagų žirkutėmis, rankšluosčiais ir plaušinėmis;
- Nesidalyti narkotikais, adatomis, švirkštais, medvilnės tamponais, vandeniui ar skalavimo puodeliais;
- Nebūti kraujo, plazmos, organų, audinių ar spermos donorais;
- Perspėti savo lytinį (-ią) partnerį (-ę), kad serga hepatitu B. Jie privalo apsilankyti pas gydytoją ir atlikti kraujo tyrimą, kad patikrintų, ar nėra užsikrėtę. Jei nėra užsikrėtę, partneriai turėtų būti paskiepyti. Sergantieji turėtų naudoti prezervatyvus, kol partneris (-ė) bus apsaugotas (-a).

Atsakingas elgesys, sergant hepatitu B, ypač svarbus, siekiant apsaugoti tiek save, tiek aplinkinius.

Hepatito B prevencija

Patikimiausia apsauga nuo hepatito B laikoma vakcina. Ji yra saugi ir veiksminga. Vakcinų kursą paprastai sudaro trys dozės, kurias skiria šeimos gydytojas – per pirmąjį apsilankymą, tada po vieno mėnesio ir praėjus šešioms mėnesiams nuo pirmojo skiepo. Kartais dozės suleidžiamos greičiau.

Hepatito B vakcina rekomenduojama:

- naujagimiams;
- vaikams ir paaugliams, kurie nebuvo skiepyti būdami naujagimiais;
- kiekvienam, kuris turi lytiškai plintančią infekciją, įskaitant ŽIV;
- sutrikusio vystymosi žmonėms, gyvenantiems institucinėje aplinkoje;
- sveikatos priežiūros, medicinos darbuotojams ir kitiems žmonėms, kurie dirbdami turi tiesioginį kontaktą su krauju;
- turintiems kelis lytinius partnerius;

- sergantiems lėtine kepenų liga;
- vartojantiems intraveninius vaistus ar narkotikus;
- gyvenantiems su hepatito B virusą nešiojančiu žmogumi;
- sergantiems paskutinės stadijos inkstų liga;
- žmonėms, kurių lytinis partneris turi hepatito B virusą;
- planuojantiems keliauti į pasaulio vietas, kuriose yra aukšti hepatito B infekcijos sergamumo rodikliai.

Hepatitis C

Hepatitis C iki šiol yra vienas labiausiai nesuvaldytų infekcinių susirgimų. Taip yra todėl, nes ilgą laiką jis gali nesukelti jokių požymių, o infekcijos sukeltos pasekmės dažnai pastebimos tik tada, kai kepenys jau yra labai pažeistos - išsivysto cirozė arba kepenų vėžys. Apie tai, kas yra hepatitis C, kaip juo užsikrečiama, ir dar daugiau pasakojame šiame įrašė.

Kas yra hepatitis C?

Virusinis hepatitis C – hepatito C viruso (HCV) sukeltas kepenų uždegimas. Iširti 6 HCV genotipai, kurie skiriasi pagal geografinį paplitimą ir nulemia skirtingą ligos eigą. Hepatitis gali būti ūminis arba lėtinis (trunkantis ilgiau nei 6 mėn.). Hepatito C virusas pažeidžia kepenų ląsteles, patekęs į jas per kraują. Virusas daugelį dienų gali išlikti ant paviršių gyvybingas – net ir išdžiūvusiam užsikrėtusio žmogaus kraujo laše. Hepatitis C dažniausiai yra besimptomė liga ir daug pavojingesnė nei hepatitis B. Remiantis Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, kasmet nustatoma 3–4 mln. naujų hepatito C susirgimo atvejų. Iki 85 proc. juo užsikrėtusių žmonių suseraga lėtiniu hepatitu C, kuris per 20 metų 10–20 proc. sergančiųjų progresuoja į kepenų cirozę, o 1–4 proc. išsivysto kepenų vėžys. Lėtinis hepatitis C yra dažniausia kepenų transplantacijos priežastis JAV ir Europoje.

Hepatito C simptomai

Hepatito C simptomai pasireiškia ne iš karto. Inkubacinis laikotarpis gali trukti nuo 2 sav. iki 6 mėn. Didžioji dalis (80 proc.) užsikrėtusiųjų nejaučia jokių simptomų. Tik 20 proc. suseraga ūminiu geltais hepatitu. Jam būdingi tokie simptomai:

- bendras silpnumas;
- galvos svaigimas;
- apetito stoka;
- pykinimas ir vėmimas;
- karščiavimas;
- pilvo skausmas;
- sąnarių ir raumenų skausmai.

Vėliau atsiranda geltos požymiai (odos ir akių obuolių pageltimas, tamsus šlapimas, pilkos spalvos išmatos), dešinio šono skausmas.

Lėtinis hepatitas C pasižymi nespecifiniais simptomais – bendru negalavimu, kaulų-raumenų skausmais, odos niežuliu, jutimo sutrikimais (parestzijomis), išsausėjusiomis gleivinėmis, dilgėlinės tipo bėrimais kūne.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad kiekvienam sergančiajam hepatito C požymiai gali būti skirtingi ir priklausyti nuo kepenų pažeidimo laipsnio.

Hepatitas C: kaip užsikrečiama?

Hepatito C virusas paprastai plinta per kraują, rečiau – lytinių santykių metu, taip pat gimdymo metu, kuomet serganti motina gali užkrėsti naujagimį (tokia rizika siekia 4–5 proc.). HCV negalima perduoti čiaudint, kosint ar sveikinantis. Neturima duomenų, jog HCV būtų perduodamas su mamos pienu, todėl net ir sergant galima žindyti kūdikį (esant nepažeistiems speneliams). Virusiniu hepatitu C galima užsikrėsti:

- darant tatuiruotes ar veriant auskarus nesteriliais instrumentais;
- akupunktūros metu, pakartotinai naudojant vienkartinės ar netinkamai sterilizuojant daugkartinės adatas;
- perpilant kraują ar jo produktus;
- naudojantis užsikrėtusio asmens daiktais (dantų šepetėliu, skutimosi, manikiūro, pedikiūro reikmenimis);
- atliekant medicinines procedūras nesteriliais instrumentais;
- vartojant švirksčiamuosius narkotikus ir dalijantis užkrėstais švirksčimosi įrankiais;
- medicinos darbuotojams patyrus mikrotraumą, gydant sergantį pacientą, pvz., įsidūrus užkrėsta adata;
- lytiniu keliu (didesnė rizika sergantiems ŽIV).

Užsikrėsti šiuo virusu gali bet kas, o skiepus nuo jo, deja, nėra. Todėl svarbiausia šiuo atveju profilaktika.

Hepatitas C: gyvenimo trukmė

Nedidelė dalis (15–20 proc.) užsikrėtusiųjų hepatitu C pasveiksta savaime be jokio gydymo. Tačiau daugumai (70–80 proc.) užsikrėtusiųjų išsivysto lėtinis hepatitas C, kuris progresuoja į kepenų cirozę ir kepenų vėžį.

Didelę reikšmę ligai ir jos eigai turi žmogaus amžius užsikrėtimo metu. Kuo anksčiau žmogus užsikrečia, tuo ilgesnė numatoma gyvenimo trukmė, nes kepenų cirozė jauname amžiuje vystosi lėtai (užtrunka net iki 40 metų). Tačiau užsikrėtus vyresniam nei 50 metų asmeniui cirozė gali išsivystyti ir per 10 metų. Verta paminėti, kad ligos progresavimas priklauso ir nuo suvartojamo alkoholio kiekio, rūkymo, gretutinių ligų.

Hepatito C diagnostika

Virusinio hepatito C diagnozei svarbiausias aHCV tyrimas (hepatito C viruso antikūnai) ir kepenų fermentų tyrimai, atliekami esant teigiamam atsakymui, siekiant įvertinti kepenų pažeidimo laipsnį. aHCV kraujo tyrimas naudojamas kaip atrankinis kraujo tyrimas tiek rizikos grupėse esantiems asmenims, tiek tiriant profilaktiškai.

Nuo 2022 m. Lietuvoje vyksta hepatito C patikros programa – tyrimas atliekamas gimusiems nuo 1945 m. iki 1994 m. Taip pat tiems, kurie dėl savo ar artimųjų ligos patenka į rizikos grupę (asmenims, kurių šeimos nariui diagnozuotas hepatitas C, asmenims, kurie aktyviai vartoja švirkščiamuosius narkotikus, yra užsikrėtę ŽIV infekcija, ir asmenims, gydomiems priklausomybės ligų klinikose, neatsižvelgiant į amžių ir lytį). Dėl nemokamo tyrimo atlikimo reikia kreiptis į savo šeimos gydytoją, tačiau prevenciškai atlikti prasminga net ir nesant rizikos grupėje.

Gavus teigiamą aHCV atsakymą, tikslinga atlikti hepatito C viruso RNR kiekybinį tyrimą PGR metodu bei hepatito C viruso genotipų tipavimas (PGR metodu) – minėti tyrimai reikalingi viruso aktyvumo įvertinimui, tinkamiausio bei efektyviausio antivirusinio gydymo būdo parinkimui ir tolimesnei prognozei.

Hepatito C gydymas

Ar hepatitas C pagydomas? Taip! Šiandien tai pagydoma liga, nuo kurios pasveiksta net 95–99 proc. gydytų pacientų. Tiesiogiai veikiančių antivirusinių vaistų įdiegimas į klinikinę praktiką iš esmės pakeitė lėtinio hepatito C gydymą. Šiuo metu jau turimi itin efektyvūs kelių veikliųjų medžiagų deriniai, dažnai suderinti vienoje ar keliose tabletėse. Jie leido gydymo trukmę sutrumpinti iki 2–3 mėn. Tokių vaistų saugumas yra patvirtintas, be to, dažnai jie gerai dera su kitais pacientų vartojamais vaistiniais preparatais. Hepatito C gydymas 100 proc. kompensuojamas valstybės lėšomis (pacientui atitinkant SAM nustatytus kriterijus).

Skiriant gydymą, siekiama sumažinti kepenų uždegimą ir fibrozės laipsnį, pašalinti virusą iš organizmo, kad šis nepažeistų kepenų ląstelių. Gydymo sėkmė priklauso nuo HCV genotipo, kepenų pažeidimo laipsnio, organizmo reakcijos į skiriamą gydymą ir kitų veiksnių. Lietuvoje virusinį hepatitą C gydo gydytojai gastroenterologai ir infekcinių ligų gydytojai.

Mityba, sergant hepatitu C

Žmogaus kepenys yra atsakingos už medžiagų, kurios į organizmą patenka su maistu, skaidymą. Todėl tinkamai prižiūrima ir kontroliuojama mityba, sergant virusiniu hepatitu C, itin svarbi. Siekiant sušvelninti šios ligos pasekmes, rekomenduojama:

- valgyti tinkamai subalansuotą, mažai riebalų turintį maistą;
- riboti suvartojamos druskos ir cukraus kiekius;
- gerti daug vandens;
- per dieną suvartoti reikiamą baltymų kiekį – jų gausu paukštienoje, pieno produktuose, žuvyje ir kiaušiniuose;
- kasdien suvalgyti 5–9 porcijas vaisių ir daržovių;
- valgyti dažniau, bet mažesnėmis porcijomis;
- stengtis palaikyti tinkamą kūno svorį, kad organizme besikaupiantys riebalai nenusėstų kepenyse;
- prieš vartojant vitaminus, visada pasitarti su gydytoju – pavyzdžiui, vitaminas A, vartojamas didelėmis dozėmis, gali pažeisti kepenis. Geležies papildus reikėtų vartoti taip pat tik gydytojui leidus.

Sergant hepatitu C, labai svarbu atsisakyti bet kokio alkoholio vartojimo, nes jis ypač kenksmingas kepenims. Tyrimais įrodyta, kad alkoholio vartojimas susijęs su kepenų ligų progresavimu. Neatsisakius šio žalingo įpročio, daug greičiau sutriks kepenų funkcija ir gerokai išaugs kepenų cirozės rizika.

Prieš vartojant medikamentus reikėtų pasitarti su gydytoju – nemaža dalis medikamentų metabolizuojami kepenyse, todėl esant jų funkcijos sutrikimui gali reikėti sumažinti dozę arba vengti tam tikrų vaistų tarpusavio sąveikos.

Hepatitis C ir nėštumas

Retais atvejais moteris gali perduoti virusą savo vaikui nėštumo metu. Ši rizika ypač padidėja, esant ilgam gimdymo periodui. Be to, hepatito C gydymas gali sukelti vaisiaus apsigimimų. Todėl HCV užsikrėtusios moterys turėtų vengti nėštumo. Tiek jos, tiek jų partneriai turėtų naudoti veiksmingas kontraceptines priemones gydymo metu ir 6 mėn. po jo. Šiuo laikotarpiu pastojus, apie tai nedelsiant reikėtų pranešti savo gydytojui.

Hepatito C profilaktika

Siekiant išvengti užsikrėtimo HCV, svarbu:

- lytinių santykių metu naudoti prezervatyvus;
- nesinaudoti kitų asmenų higienos priemonėmis;
- prieš atliekant grožio procedūras, įsitikinti, ar jas atliekantis asmuo naudoja sterilias adatas ir instrumentus, ar laikosi higienos reikalavimų;
- naudoti gumines pirštines, jei tenka liesti žmogaus biologinius skysčius arba jais užterštus daiktus;
- nevirtoti narkotinių medžiagų, o jas vartojantiems nesidalyti adatomis, švirkštais ar kitomis švirkštimosi priemonėmis.

Šių rekomendacijų laikymasis gali padėti apsisaugoti nuo hepatito C viruso.

Gyvenimo būdas, sergant hepatitu C

Hepatitu C sergantys asmenys turėtų:

- laikytis sveiko gyvenimo būdo;
- atsargiai vartoti įvairius vaistus, kad nepablogintų pažeistų kepenų būklės;
- gerai aptvarstyti savo žaizdas, net ir mažai pastebimas, kad kraujas nepatektų į aplinką;
- griežtai laikytis asmens higienos – turėti ir naudoti tik savo dantų šepetuką, skutimosi, manikiūro, pedikiūro įrankius;
- net ir pasveikę, nebūti kraujo ar spermos donorais.

Atsakingas sergančiųjų elgesys labai svarbus tiek jiems patiems, tiek aplinkiniams.

Kam rekomenduojama pasitikrinti dėl hepatito C?

Didelės rizikos grupei priskiriami tokie asmenys:

- vartojantys švirkščiamuosius narkotikus;
- medicinos darbuotojai, turintys sąlytį su krauju;
- sergantys hemofilija ir kitomis kraujo ligomis sergantys;
- hemodializuojami pacientai;

- organų, audinių, kraujo donorai;
- kuriems buvo perpiltas kraujas arba kraujo produktai iki 1993 m.;
- kuriems buvo atlikta chirurginė operacija arba invazinė procedūra;
- vaikai, kurių motinos nėštumo ir gimdymo metu sirgo hepatitu C;
- kuriems dėl neaiškių priežasčių padidėję kepenų fermentų ALT, AST rodikliai;
- kurių šeimos nariui diagnozuotas hepatitas C;
- buvę įkalinimo įstaigose;
- turėję daug lytinių partnerių;
- užsikrėtę ŽIV;
- nėščios moterys.

ŽIV

ŽIV – žmogaus imunodeficitu virusas, naikinantis žmogaus imuniteto ląsteles. Jo tipų labai daug, tačiau žmogui pavojingi yra HIV-1 ir HIV-2 tipai. Asmuo, infekuotas šiuo virusu, gali susirgti AIDS – įgytu (akvizitiniu) imunodeficitu sindromu. ŽIV užsikrečiama lytinių santykių metu, įsidūrus infekuota adata, darant tatuiruotes, medicininių intervencijų metu, perduodant virusą vaisiui nėštumo arba gimdymo metu, maitinant kūdikį. Silpnėjant

imunitetui prasideda įvairios komplikotos infekcinės ligos, vystosi augliai.

Kas yra ŽIV ir kaip jis pasireiškia?

Patekęs į žmogaus organizmą ŽIV naikina baltuosius kraujo kūnelius (T-limfocitus) – pagrindines specifinio imuninio atsako ląsteles, kurios specifiškai atpažįsta įvairias svetimias medžiagas organizme. Ligai progresuojant, imuninė sistema palaipsniui silpsta ir organizmas tampa nepajėgus apsiginti nuo infekcijų ar ligų.

ŽIV užkrečia T-limfocitus (T-ląsteles), savo apvalkalėlyje turinčias CD4 receptorių, kurie atpažįsta į organizmą patekusius mikroorganizmus. T-limfocitai dar vadinami CD4 ląstelėmis arba T-helperiais. Daugindamasis žmogaus imunodeficitu virusas juos naudoja ir laipsniškai sunaikina. T-helperiams žuvus, infekuoto žmogaus imunitetas silpsta, todėl padidėja rizika susirgti įvairiomis infekcinėmis ligomis arba tam tikromis vėžio rūšimis.

ŽIV simptomai

Žmogaus imunodeficito virusu užsikrėtęs asmuo gali daugelį metų nejaušti jokių ligos simptomų ir taip užkrėsti kitus. Maždaug pusei užsikrėtusiųjų per dešimtmetį išsivysto AIDS. Susirgimo požymiai priklauso nuo to, kaip greitai ŽIV virusas paveikia imuninę sistemą.

ŽIV pirmieji simptomai atsiranda praėjus 2–4 sav. po užsikrėtimo. Dažniausiai tai būna:

- karščiavimas;
- raumenų ir sąnarių skausmai;
- viduriavimas;
- bėrimas;
- padidėję limfmazgiai.

Ši stadija vadinama ūminiu ŽIV infekcijos sindromu, kurio simptomai juntami 1–2 sav. Vėliau simptomai pranyksta ir prasideda lėtinė besimptomė ligos stadija, trunkanti apie 5–8 metus.

Kita stadija – simptominė liga, kurios metu palaipsniui silpsta imunitetas. Norint patvirtinti simptominę ŽIV ligą reikia laboratoriškai patvirtinti šią infekciją ir bent vieną iš tam tikrų patologijų, kurių sąrašas pakankamai ilgas.

Paskutinė ligos stadija – AIDS.

AIDS simptomai

AIDS būdingi panašūs simptomai kaip ir ŽIV:

- karščiavimas be priežasties;
- prakaitavimas;
- bendras silpnumas;
- viduriavimas;
- padidėję limfmazgiai;
- krentantis svoris.

Kiti AIDS požymiai priklauso nuo to, kokie kūno organai pažeidžiami. Tai gali būti:

- Rijimo sutrikimai, skausminga burnos gleivinė, kai pažeidžiama burna.
- Dusulys, kosulys ir krūtinės skausmai, kai pažeidžiama kvėpavimo sistema.
- Pykinimas, vėmimas, viduriavimas, pilvo skausmai, kai pažeidžiama virškinimo sistema.
- Odos pažeidimai ir bėrimai.
- Galvos skausmai, psichikos sveikatos sutrikimai, kai pažeidžiama nervų sistema.
- Depresija, polinkis į savižudybę.
- Silpnumas, kraujavimai, odos blyškumas, kai pažeidžiama kraujodaros sistema.

Atsižvelgiant į tai, kad AIDS požymiai yra labai įvairūs, ligos diagnozavimui būtina kreiptis į specialistus.

Kaip užsikrečiama ŽIV?

ŽIV infekcijos šaltinis yra ja užsikrėtęs žmogus, kuris virusą gali perduoti tiesiogiai per kraują, gleivines ar pažeistą odą. Seilėse, šlapime, prakaitu, ašarose ŽIV koncentracija nedidelė, todėl užsikrėtimo pavojaus nėra.

Kuo ŽIV skiriasi nuo AIDS?

Pakankamai dažnai ŽIV ir AIDS yra painiojami. ŽIV – tai virusas (ŽIV ligos sukėlėjas), kuris, patekęs į žmogaus organizmą, naikina baltuosius kraujo kūnelius (T-limfocitus). Jis sukelia ŽIV ligą, kuri turi skirtingas stadijas.

AIDS – tai įgytas imuniteto nepakankamumo sindromas, kuris yra paskutinė ŽIV ligos stadija. Jis nustatomas, kai virusu užsikrėtusiam asmeniui diagnozuojama viena iš AIDS indikacinių ligų.

ŽIV gydymas

Dažniausiai ŽIV gydomas antiretrovirusiniais vaistais, kurie slopina viruso dauginimąsi. Jie nesunaikina viruso, tik sulėtina ŽIV ligos progresavimą. Antiretrovirusinė terapija skirta tiems viruso nešiojams, kurie gydymą nori pradėti savo noru. Pradėjus vartoti antiretrovirusinius vaistus, juos reikia vartoti visą gyvenimą. Taip pat būtina periodiškai lankytis pas gydytoją, stebinti sergančiojo būklę.

AIDS gydymas

Visiškas AIDS išgydymas neįmanomas, nes dar nėra tam skirtų vaistų. Tačiau įgytu imunodeficito sindromu sergantis žmogus gali būti gydomas nuo jo sukeltų ligų.

Kaip apsisaugoti nuo ŽIV?

ŽIV priklauso lytiškai plintančioms infekcijoms (LPI), todėl, siekiant išvengti ŽIV, lytinių santykių metu visada rekomenduojama naudoti prezervatyvą. Šiuo atveju taip pat svarbu turėti pastovų lytinį partnerį. Sergant kokia nors kita lytiškai plintančia infekcija, būtina ją išsigydyti, nes padidėja rizika užsikrėsti ir ŽIV.

Tam, kad būtų išvengta parenteriniu (kraujo keliu) perduodamo ŽIV, patariama nesinaudoti kitų panaudotais (nesteriliais) švirkštais ar adatomis, manikiūro, pedikiūro, tatuiruočių darymo ar kitais instrumentais. Atliekant invazines procedūras, kurių metu galimas kontaktas su paciento biologiniais skysčiais, rekomenduojama naudoti asmenines apsaugos priemones ir vengti mikrotraumų. Infekcijos perdavimo tikimybė, recipientams perpylus užkrėsto kraujo, siekia 90–100 proc.

Dažnai žmonės vengia kalbėti apie lytiškai plintančias infekcijas. Tačiau vien dėl to jos niekur nedingsta. Pastebėjus įtartinus simptomus, būtina nedelsti ir kreiptis į specialistus. Visuomet prisiminkite, kad laiku pradėtas ir tinkamas gydymas gali padėti sėkmingai pasveikti ir užkirsti kelią rimtoms komplikacijoms.

